

ÜTI teadusseminar, 31. oktoober 2018

Rände protsessid ja rände pika-ajaline mõju II:

Integreeritud rahvastiku- ja hõiveprognoos aastani 2100

Allan Puur Luule Sakkeus

Üritust toetab ASTRA KST DK ja TLÜ TEE

TALLINNA ÜLIKOOL

Eesti Demograafia Instituut

Millest juttu tuleb?

▶ Motivatsioon

- ▶ Milleks on vaja integreeritud prognoosi?

▶ Metoodika

- ▶ Demograafilised ja hõivestsenaariumid

▶ Prognoosi tulemused

- ▶ Tööaliste arv
- ▶ Hõivatute arv
- ▶ Tööaliste osatähtsus rahvastikus
- ▶ Hõivatute osatähtsus rahvastikus

Motivatsioon

- ▶ **Rahvastikum muutuste kardetav mõju sotsiaalsüsteemile**
Tööandjate manifest “Ajaga võidu”: Praeguse kolme tööealise elaniku asemel on aastaks 2040 iga pensioniealise elaniku kohta ainult kaks ja aastaks 2060 koguni vaid 1,5 tööelist elanikku. Kõikjal maailmas otsitakse leevendust välispetsialistidest, kuid ka selles ei ole Eesti olukord kiita.
- ▶ **Kaks rakendusliku suunitlusega projekti**
  - ▶ **Riigikogu Arenguseire keskus**, projekt „Tööjõu pakkumine Eestis: pikaajaline vaade“
  - ▶ **RITA-1 meede**, projekt „Rändesõltuvus ja lõimumise väljakutsed Eesti riigile, tööandjatele, kogukondadele ja haridusele“
- ▶ **Senised prognoosid tööjõu pakkumise kohta Eestis opereerivad tööealise rahvastikuga (tingl 20–64-aastaste arv)**

Eestis 2000–17: tööealiste arv vähenes 839000 => 787000 (–52000)
hõivatute arv suurenes 585000 => 657000 (+72000)

Hõiveprognoosi stsenaariumid

- ▶ **H0 baas** hõivemäärad ei muutu (2015.a. olukord)
- ▶ **H1 haridustaseme tõus**
  - nooremad, kõrgema haridustasemega põlvkonnad asendavad vanemaid
  - tuleviku noortel võib haridustase olla kõrgem kui praegustel noortel
- ▶ **H2 H1+pensioniea tõus** suurendab vanemaealiste hõivet
- ▶ **H3 H2+lõimumine** vähendab eestlaste ja mitte-eestlaste hõivemäära erinevust
- ▶ **H4 H3+Euroopa riikide praeguse parima hõivepraktika** rakendamine (Islandi hõivemäärad, arvestades osaaajatöö erinevat levikule)

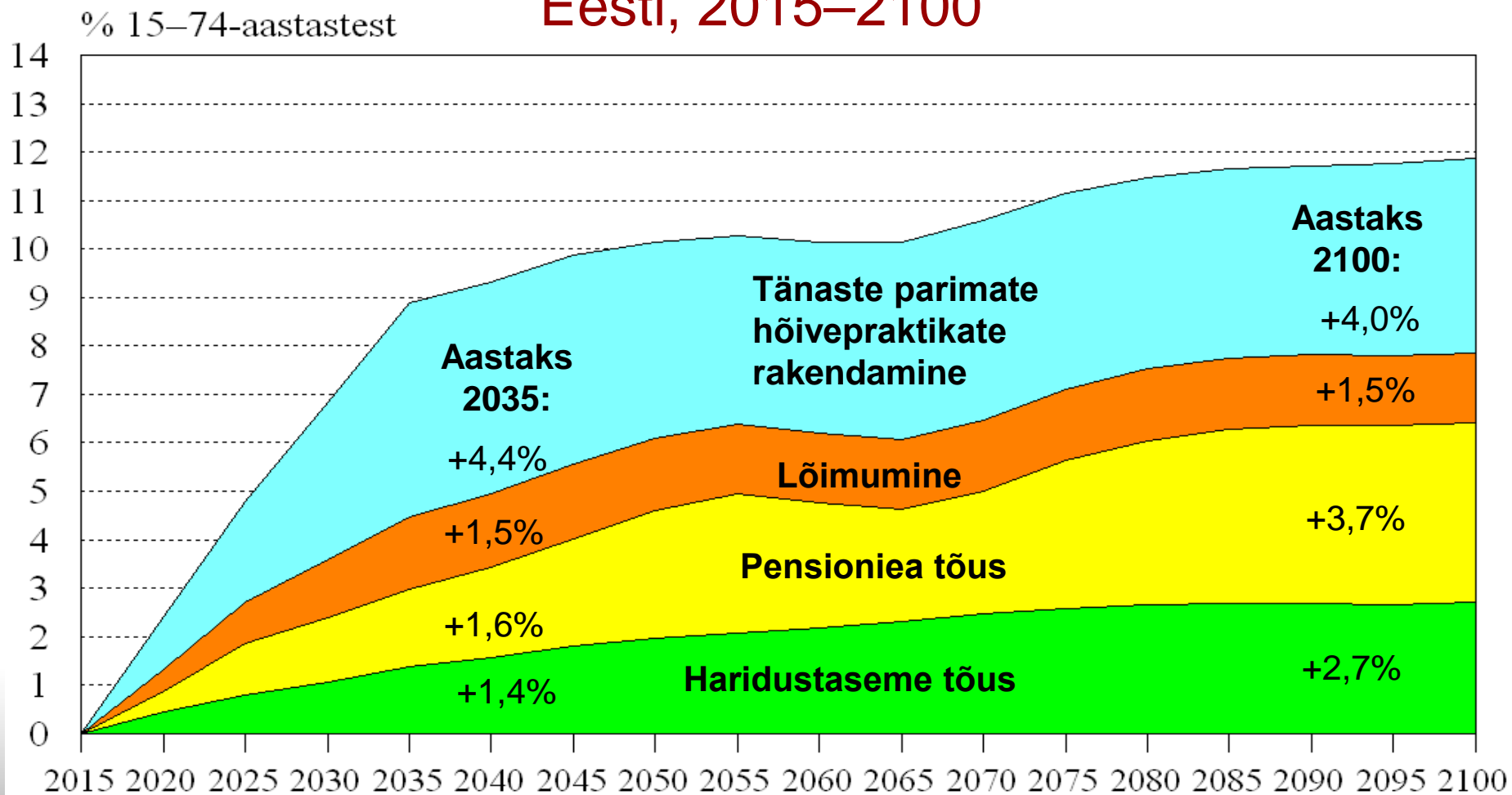

Metoodika

- ▶ **Vajadus** arvestada kahte erinevat tüüpi protsesse
Majanduses rakendatud tööjõu hulk ja hõivatute osatähtsus rahvastikus sõltub ühelt poolt rahvastikuprotsessidest ja teisalt tööhõivest.
- ▶ **Kaks prognoosi**, mis tulemused integreeritakse
Pikemaajaliste tööjõuprognooside koostamisel võetakse aluseks rahvastikuprognoosid, millele lisatakse hõivemuutusi puudutav komponent (Soosaar 2005; Bijak jt 2007; ILO Department of Statistics 2011; European Commission 2011; Loichinger 2015 jpt).
  - ▶ Eesti Inimarengu aruande 2016/2017 **rahvastikuprognoos**
  - ▶ **Hõiveprognoos** (Raul Eamets, Magnus Piirits, Allan Puur)
- ▶ **Mitmevariandilisus ja stsenaariumid** (mõlema puhul)

Hõiveproгноosi stsenaariumid: hõivemäära muutus Eesti, 2015–2100

Allikas: Integreeritud hõive- ja rahvastikuproгноos, 2018

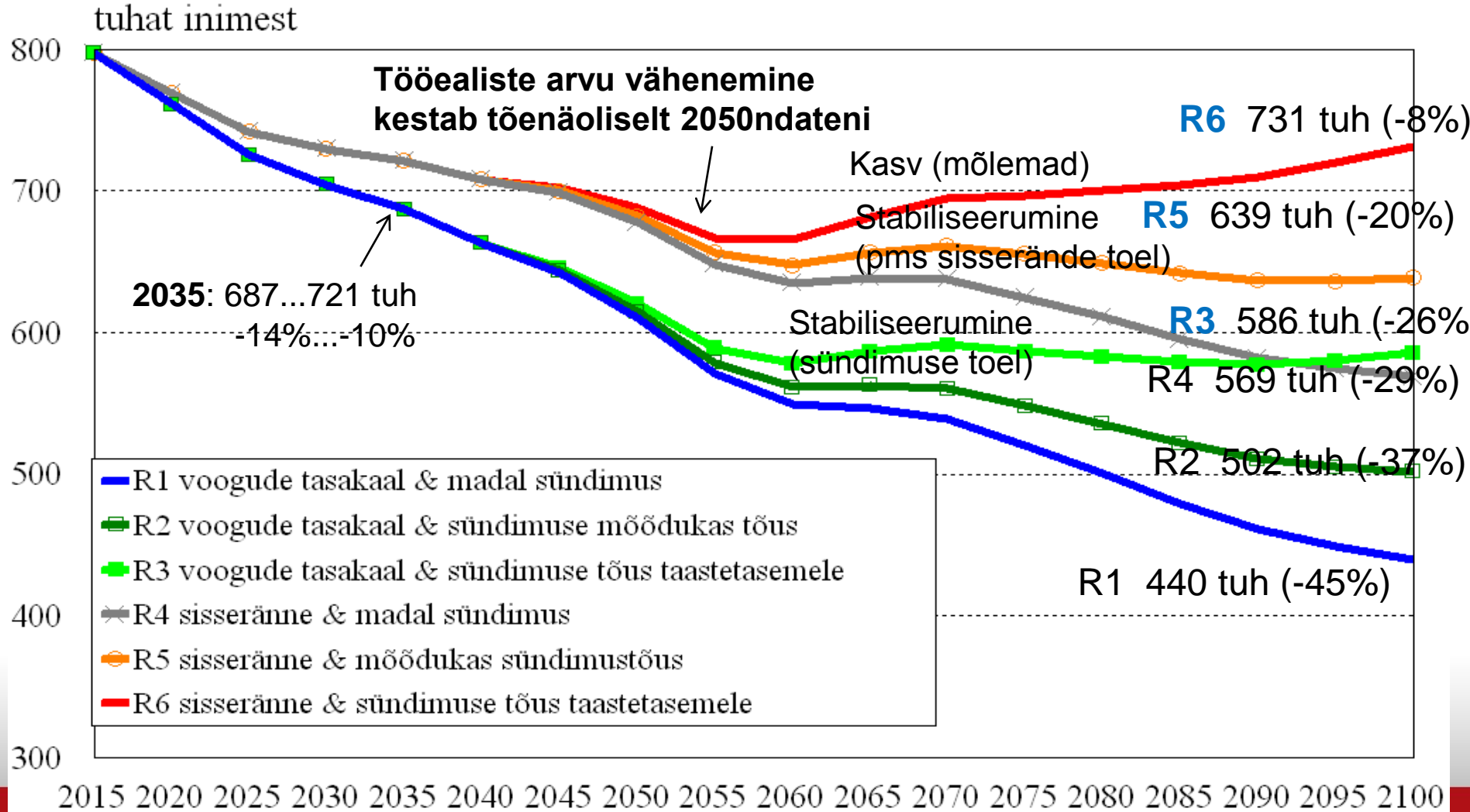
Rahvastikuproгноosi stsenaariumid

Eesti, 2015–2100

- ▶ EIA rahvastikuproгноosi 6 varianti, mille aluseks on **kaks rände** stsenaariumi ja **kolm sündimuse** stsenaariumi:
  - ▶ **R1** rändevoogude **tasakaal** (0-saldo) ja **madal** sündimus (SSK 1,67 last)
  - ▶ **R2** rändevoogude **tasakaal** (0-saldo) ja sündimuse **mõõdukas tõus** (1,87)
  - ▶ **R3** rändevoogude **tasakaal** (0-saldo) ja sündimuse **tõus taastetasemele** (2,07)

  - ▶ **R4** sisserände **ülekaal** (+2200 aastas) ja **madal** sündimus (1,67)
  - ▶ **R5** sisserände **ülekaal** (+2200 aastas) ja sündimuse **mõõdukas tõus** (1,87)
  - ▶ **R6** sisserände **ülekaal** (+2200 aastas) ja sündimuse **tõus taastetasemele** (2,07)
- ▶ **Komponentide integreerimine: 30 varianti**
5 hõiveproгноosi varianti * 6 rahvastikuproгноosi varianti = 30

Rahvastikuproognoos: tööealiste (20–64) arv

Integreeritud prognoos: hõivatute arv 2035

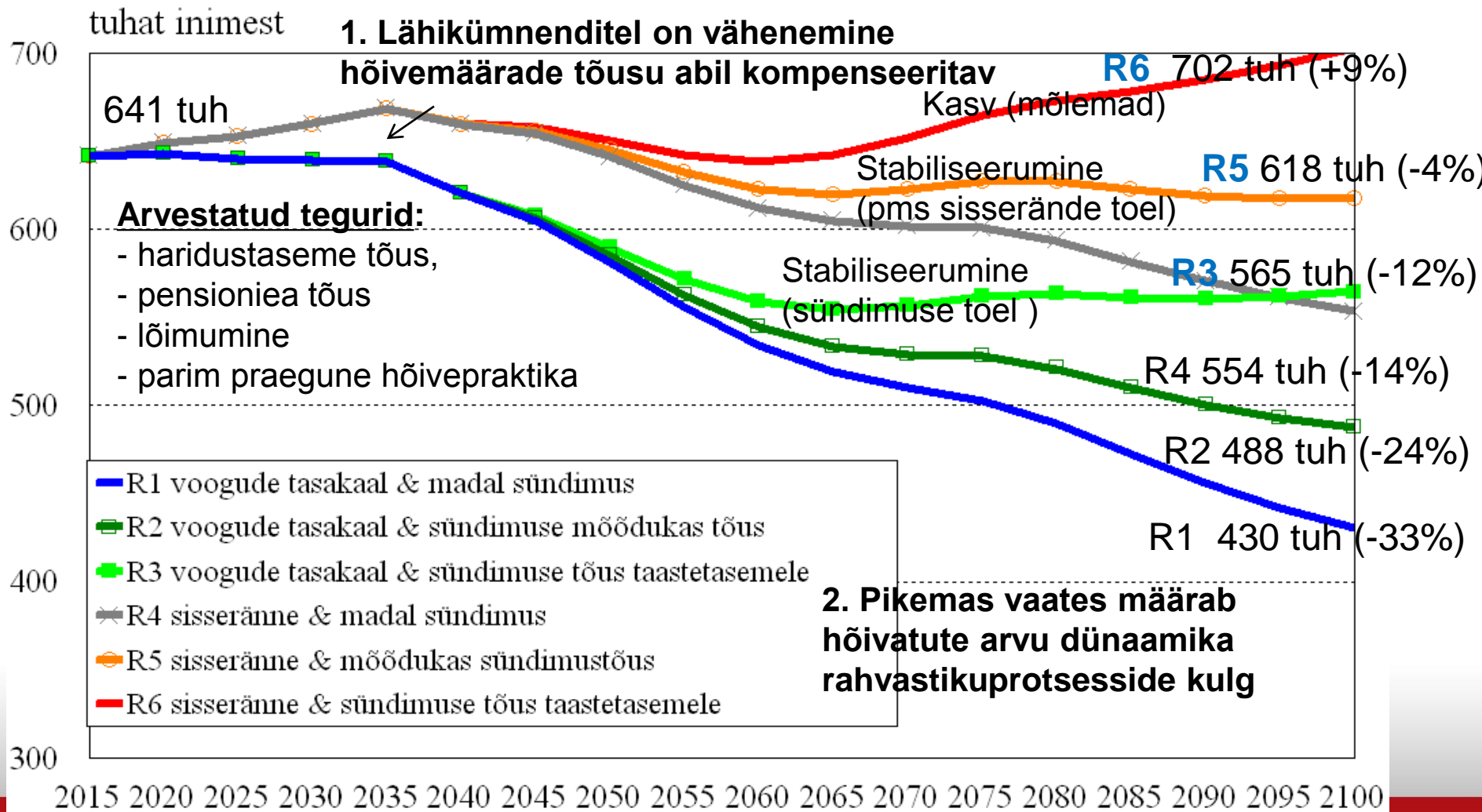
Hõivatute arv lähteaastal (2015): 641,5 tuhat

Tegurid	Mõju: hõivatute arvu muutus aastaks 2035 (2015 suhtes)
1. Rahvastikumuutus (väiksemad aastakäigid, ilma rändeta)	-82,4 tuhat (-12,9%)
2. Hõivemuutus	
H1 Haridustaseme tõus	+12,3 tuhat (+1,9%)
H2 H1+pensioniea tõus	+14,4 tuhat (+2,3%)
H3 H2+lõimumine	+13,0 tuhat (+2,0%)
H4 H3+parimad hõivepraktikad	+39,9 tuhat (+6,2%)
3. Sisseränne (rändesaldo +2200 in aastas)	+26,7 tuhat (+4,2%)

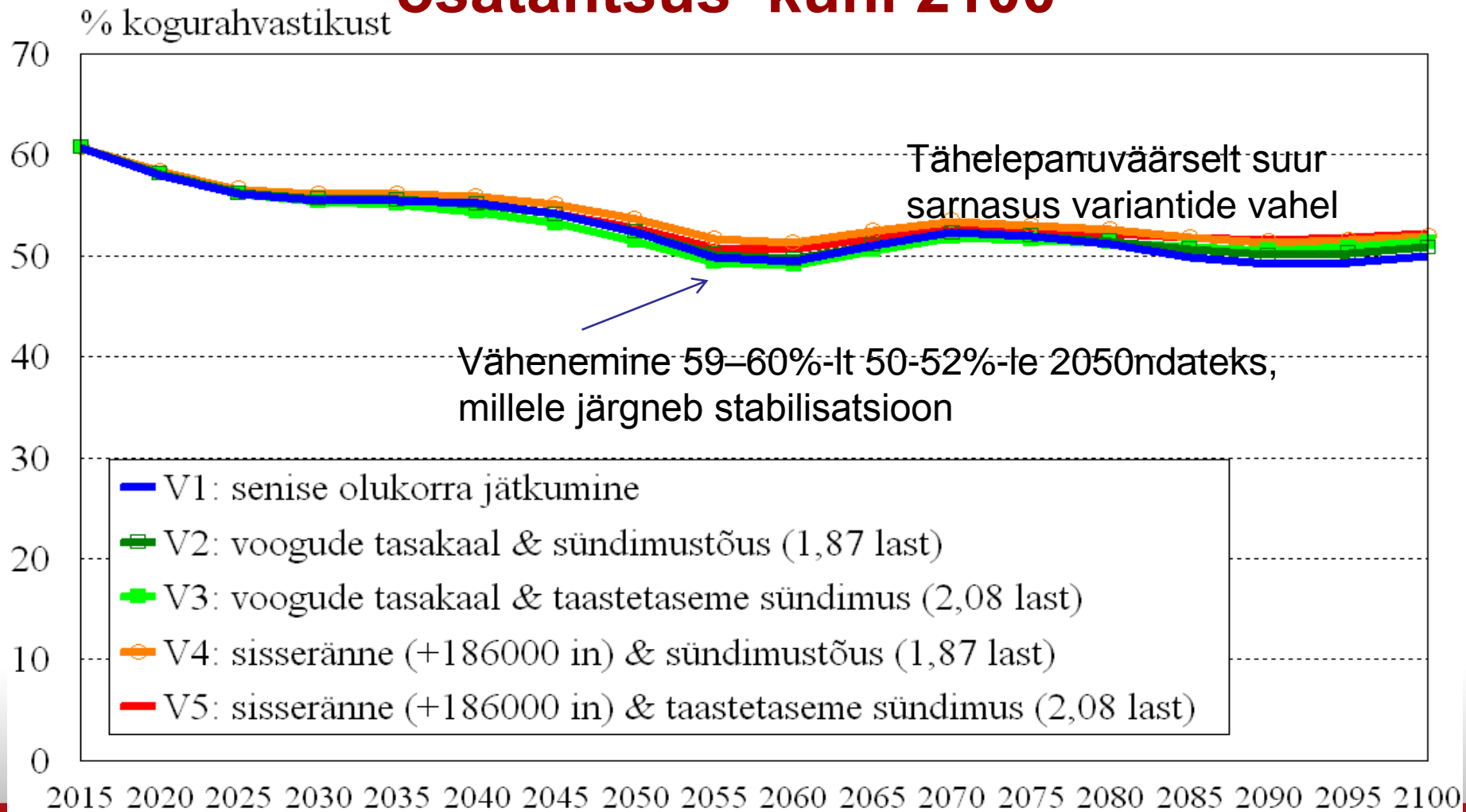
+39,7 tuhat (+6.2%)

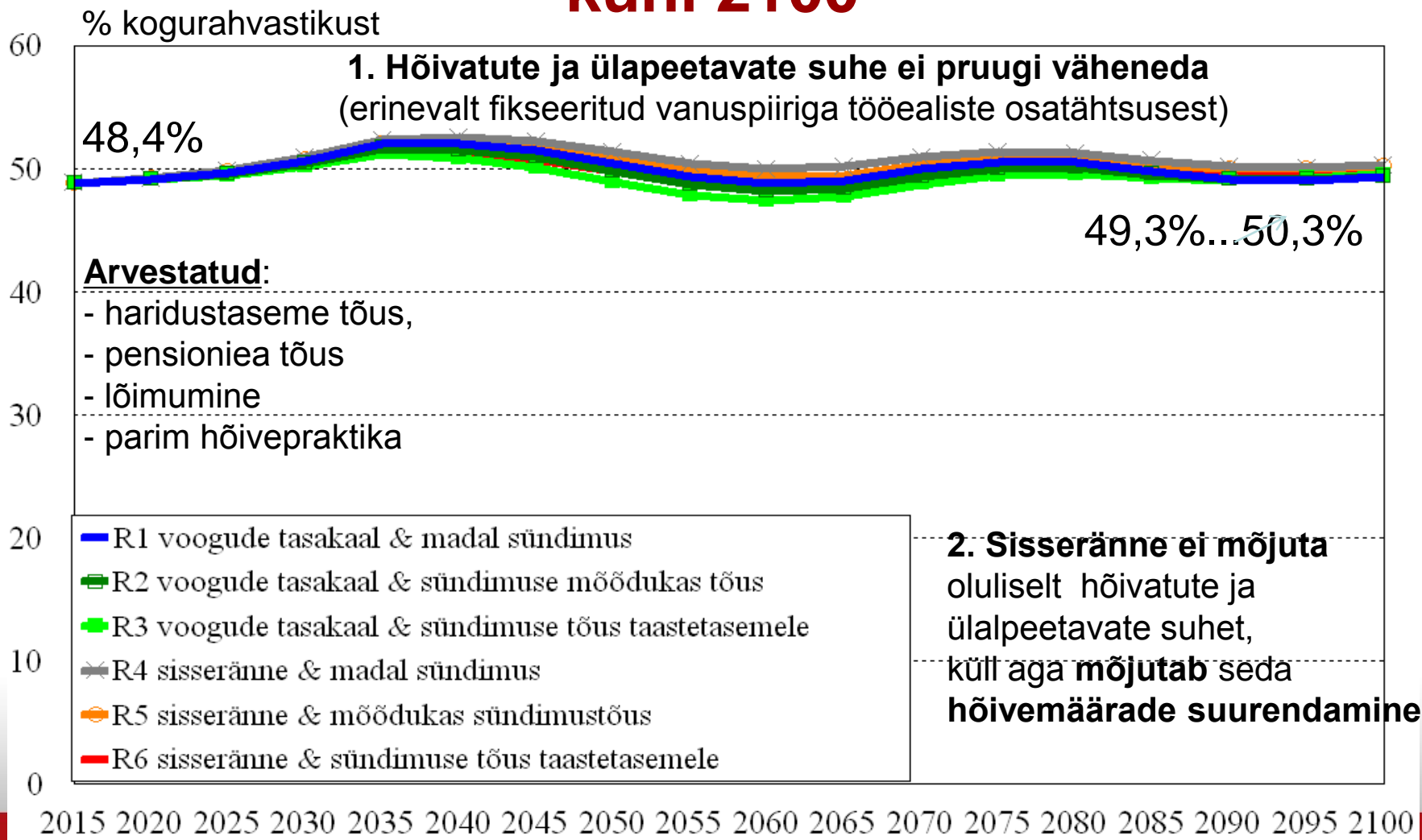
Integreeritud prognoos: hõivatute arv kuni 2100

Rahvastikuproгноos: tööealiste (20–64) osatähtsus kuni 2100

Integreeritud prognoos: hõivatute osatähtsus kuni 2100

Peamised järeldused

Lähikümnendite kohta võib integreeritud prognoosist teha järgmised järeldused:

- ▶ **Hõivatute arvu vähenemine** kujuneb tõenäoliselt **tööealiste arvu vähenemisest** märgatavalt **väiksemaks**
- ▶ **Rändevoogude tasakaalu puhul** võib haridustaseme tõus, pensioniea tõus ja lõimumine aastani 2035 **korvata kuni poole** hõivatute arvu vähenemisest.
- ▶ Kui õnnestub rakendada lisaks **parimaid hõivepraktikaid** võib hõivemäärade tõus aastani 2035 **korvata enamuse** vähenemisest
- ▶ **Sisserände ülekaalu puhul** ja hõivemäärade eduka suurendamise puhul võib hõivatute arv aastal 2035 olla isegi **praegusest veidi suurem**

Peamised järeldused (2)

Kaugema tuleviku kohta võib integreeritud prognoosist teha järgmised järeldused:

- ▶ Pikas vaates **määrab** hõivatute arvu muutuse suuna ja ulatuse ära **demograafiliste protsesside kulg**
- ▶ Hõivatute arvu **vähendamise peatamiseks** pikas vaates on **kolm võimalust**:
  - taastetasemele lähenev **sündimus** (koos rändevoogude tasakaaluga)
  - **sisseränne** (koos mõõdukama sündimustõusuga)
  - mingi **kombinatsioon** neist kahest.
- ▶ **Sisseränne ei paranda** oluliselt töötajate ja ülalpeetavate proportsiooni, kuid **seda teeb hõivemäärade kasv**
- ▶ **Kestlikuma** laste ja eakate proportsiooni **tagab sündimus**

Peamised järeldused (3)

Integreeritud prognoosi **poliitikajäreldus**:

- ▶ **Edukas vastus** tööealiste arvu vähenemisele **peaks olema mitmekülgne** (aktiivne tööturupoliitika, tööoskuste pidev ajakohastamine, tark rändepoliitika, tervisepoliitika, lõimumispoliitika, perepoliitika, hoolduskoormuse vähendamine jms).
- ▶ Selle **eelduseks** on **sotsiaalsete investeeringute suurendamine** (sotsiaalkulud Eestis 16% SKT-st, Euroopa Liidus keskmiselt 28% SKT-st)

Aitäh kuulamast!

